

GENLÆST En dreng forvandles til en ræv, men bliver heldigvis til dreng igen

Der er et før og et efter den ikoniske billedbog om 'Rævefælden', som netop er blevet genudgivet. Steffen Larsen har genlæst den som den menneskebog, den er. For den handler om forsoning – med sig selv og verden. Mesterligt fortalt og tegnet.

STEFFEN LARSEN

Danske billedbøger har nået et niveau, hvor alle døre står åbne. Billedbøger, tænker du, det er da noget for børn! Nej, det er det ikke mere. Billedbøger er også for børn. Og for alle andre mennesker.

Helt nye versioner af den klassiske bog med billeder på højre side og en let oplæselig tekst på venstre side stormer frem. Noget af det mest intime og rædselsvækkende bliver nu fortalt i store billeder og små bogstaver. Det er et medie i takt med tiden. Engang hed det 'allealdresbøger'. Nu hedder det blot 'menneskebøger'.

Man snakker om de gyldne år for børns billeder omkring og efter Anden Verdenskrig. Ungermann. Spang Olsen. 'Mis med de blå øjne'. Og meget mere. Siden kom fra midt i 1980'erne, og godt løbet i gang af Lilian Brøgger, Dorte Karrebæk og Designskolen i Kolding, en brusede fantasirig version 2.0 af den tegnede fortælleform – men stadig mest for børn.

I dag er det anderledes.

Det nye er vægten af emnet. Alvoren. Dobbelttydningen. Respekt for kiggerne. Ingen morale. Samt troen på, at børn – måske mere end voksne – kan aflæse billeder. Uden at de nødvendigvis kan forklare, hvad de ser. Det har været undervejs siden århundredskiftet, mindst. Så en dag indser man pludselig, at der sker noget, som er stort.

For mig begyndte det med 'Rævefælden'. Den kom i 2012. Det er en åbenbaring. Krystalklar kortfattet tekst af Lilja Scherfig. Dybe (og dystre) illustrationer af makker Otto Dickmeiss. De præsterer her uforklarlig langt over evne! Som er de medier for noget større. Sådan sker det en gang imellem.

Galskab og sorg

'Rævefælden' fortæller dig, at vrede og hævn er noget skidt. Man bliver ædt op

Man ser sig selv i Gustavs rasende vanvid. Og man ser sig selv i buret. Alt det fanger tegner Otto Dickmeiss med sin magiske pen. Illustration fra bogen

'Rævefælden' fortæller dig, at vrede og hævn er noget skidt. Man bliver ædt op af det

af det. Og så bliver man til et udstillingsvindue for, hvor galt det kan gå. Sådan er det med bondedrengen Gustav.

En nat spiser ræven hans kanin. Den hedder Ninus. Stor sorg. Vild vrede. »Du kan få en ny«, siger hans far, men nej: Han vil have hævn! Hævn! Gustav forsyner sig med farmands lettillgængelige krudt og kugler (han er nok ekskluderet af hjemmevernet nu).

Og så plaffer han løs på alt, der kan minde om en ræv. Indtil han selv bliver til en. For det, man gør, det bliver man nemlig selv. Så Gustav ender i et omrejse tivoli, hvor han udstilles i bur som den ræverøde grimrian, han er. Direktøren kaster et par lunser råt kød til ham. Enden er nær.

Men så sender Otto og Lilja en drengeengel, som hedder Paw. Han sætter sig og stryger Ræve-Gustav over hårene. Og se: En gummisko kommer til syne under pelsen for nedan. Dreng og ræv kigger op i stjernehimlen og ønsker noget sammen. Snart er drengen blevet helt til dreng igen. Alt godt sker. De er blevet venner. Det var det, der manglede.

Det er de store følelser, som er på spil. Man ser sig selv i Gustavs rasende vanvid. Og man ser sig selv i buret. På ran-

den af galskab og sorg. Alt det fanger Otto Dickmeiss med sin magiske pen og den raffinerede anvendelse af farver, som man ikke kan se, men kun ane i trykket. Tilsat detaljer til forundring, som da dele af historien bliver aftegnet på morgenbordet, som netop dækker op til sorgfuldt had, da far fortæller nyheden.

Det her er fremtiden!

Tegneren fik Kulturministeriets store pris for ulejligheden. Mon ikke! Man mærker hans spirituelle sindelag – Otto Dickmeiss har tegnet mange bibelske motiver – men det her er ikke en religiøs bog, selv om den rummer både paradiset og helvede og skærsilden. Det er blot en menneskebog om forsoning. Med sig selv og verden.

Den der rævefælde er noget, vi alle sammen kan falde i. 'Rævefælden' er et ikonisk værk, som netop er genudgivet i prima tryk kvalitet.

Der er ingen vej tilbage til blot en mis med blå øjne. Billedsidens øjeblikkelige triumftog kan aflæses i så forskellige værker som 'Fuglemanden' af Sarah Engell med tegninger af Lilian Brøgger eller 'Claras bog' af Inge Duelund Nielsen

med tegninger af Gitte Gade. De handler om psykoser og om at blive væk i verden.

Selv bogaktuelle Laura Ringo har forsøgt sig i genren med 'Onduleret'. Den er illustreret af Ida Rørholm Davidsen og er en kernesund historie fra #MeToo-sfæren. Dennis Gade Kofod fik for nylig at vide her i avisen, at hans billedbog 'Besat' med illustrationer af Kristian Eskild Jensen var så hjerteløs, at den ikke fortjente hjerter. Det tog han vist som en kompliment.

Så tynde bøger med billeder i, det er fremtiden! Lad andre skrive de gasbetontyke slægtsromaner og fantasytrilogier i tusindsidersklassen. Lad andre sprænge reolerne på de biblioteker, der forhåbentlig altid vil være her, så længe der er nysgerrighed og ånd.

Men her kommer noget, der er mindre. Med tyngde i hver streg og hvert bogstav. Som haiku til øjet og hjertet. Nu står alle døre åbne.

steffen.larsen@pol.dk

I denne klumme genser, genlæser eller genhører Politikens kulturskribenter et værk. Hvad betød værket i sin tid, og hvorfor er det blevet interessant igen?